ԹՄԱՆԵՐՈՐԴ—ՏԱՐԻ—ԹԻՒ—1139—ՆԵՐԵՓՇԱԲԹԻ—14—ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ—1871

ԳԱՆՄԱՆՔ

Ցարէկան գին Կ. Պոլսոյ համար 180 ղ.
» Գաւառաց » 40 Ղրշ.
Վեցամսեայ Կ. Պոլսոյ » 90 ղ.
» Գաւառաց » 3 Ղրշ.
Խորհրդանշիր թերթի գին 50 փր.
Յշանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղուրուշ, երկու անգամի համար 2 ղուրուշ. աւելի անգամներու համար դատ սակարկութիւն կրնայ

ԱՐԱՔՍ

ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՆՄԱՆՔ

Դուրս գացած լրագրաց ճանրաբեռ ծախքը խմբագրութիւնս վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր—Ցնորէնին ալիսի ուղղուի, Կ. Պոլիս, Զինկլի խան, Մասիսի գրասենեակը։

Հատուցուածը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

ՀՈՍՏՈՆԴՆՈՒՊՕԼԻՍ 14 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ԱԶԴ.

Նչիկեան Մեհեբէրի տօնին պատճառաւ ապարտնս գոյ լինելուն, այսօր կէս թերթ միայն կրցինք հրատարակել։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԱՆՑ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 23 սեպտ.

Գերմանիոյ հետ կնքուելիք մուքանական պայմանագրութեան վրայ բանակցութիւնները փութացնելու կը շարունակեն։

Գաւառաց մէջ ազգային պահպանն զինուորաց վերադարձութիւնը դադրութեամբ եւ կատարեալ խաղաղութեամբ կը կատարուի։

Վերջայի զինուորական ատեանին վճիռները վերաքննոյ խորհուրդը Ռոշէլի դէմ որուած վճիռը օրնայուցց ձեւի պակասութեան մը պատճառաւ, եւ առեանը նորէն պիտի տեսնէ գաղը։

Ցիւրիխցոց 23 սեպտ.

Սէնիս լերան գետանցքին ճանապարհորդ կրնալու դադրութիւնը հոկտեմբեր ամսոյ մէջ պիտի սկսի։

Գաղղիոյ դատաւորաց դեսպան Գ. Վիլլեմարէն մեռաւ։

Մունիխ 22 սեպտ.

Այսօր Դանթալիկներն առաջին գումարումը մ'ըրին առաջարկեալ ընդհանուր ժողովոյ ծրագրին վրայ վիճաբանելու համար։ Ծրագիրը Գաղղիոյ անարգութիւնը կը մերժէ, եկեղեցւոյ մէջ բարեկարգութիւն ընելու, ուրիշ քրիստոնեայ գաւանութեանց հետ միանալու եւ ճիգերի աւելը ընելու հարկը կը ճանչէ։

Նիւ Եորք 23 սեպտ.

Լուր կառնունք հոս թէ Սպանիացի պատերազմական նաւ մը Հայթիի առջեւ։ Անգլիացի առեւտրական նաւ մը թնդանօթի բաներ է։ Անդրոյ հիւպատոսն եւ Հայթիի կառավարութիւնը կը ջանան կարգի գնել այս դէպքը, որ սիրալ հակկոսութեան մ'արդիւնք է։

Մադրիտ 22 սեպտ.

Նոր թնդանօթներ եւ հետեւակազօրեր զրկուեցան Մէլիլա։ Մարոքի Սուլթանն ապատաքաւութեան գլուխները սպասել խոստացաւ։

Փարիզ 24 սեպտ.

Պ. Ալպէր Տիւրիի Վիւրթեմպուրգի մէջ Պաղիերայի զօրաց ըրած կատարածներուն պատմութիւնը կը հրատարակէ։

Գերմանիոյ դեսպան Արնիմ կամը միշտ հիւանդ լինելով, տեղւոյն դաշնադրութեան վերաբերեալ բանակցութիւններն առ հարկի կախ կը մնան։

Պենարսիական դատաղութիւն մը կեցած լինելն եւ այս պատճառաւ եղած բանտարկութիւնները ուստ կը հանուին։

Մունիխ 24 սեպտ.

Հակոնոմարքական կոմիտէներն հանգիստաւոր եկեղեցական պաշտօն մ'ընել ուզեն, որուն ոնթիւ բազմաթիւներկայ էին եւ միարանութեամբ աղօթք ըրին Աստուծոյ ոգեշունչ վերաբերեալ ճշմարիտ եկեղեցին անվնասելի պահէ։

Բազմութիւն քահանայք ալ մասնակից եղան այս կրօնական արարողութեան։

Փարիզ 25 սեպտ.

Գերմանիոյ վճռաբեկիք չորրորդ կէս երկիրները պատարան է։

Այդպէս եւ Լօրէնի համար չնուած մարդասական դաշնադրութեան տեղեկագրած դժուարութիւնները հարթեցան։

Հարաւային գաւառաց մէջ ազգային պահպանման զինուորաց դէնքնկեցութիւնը բոլորովին լծցաւ։

Անուղղակի տրոց հասոյթն անցեալ տարիներէն աւելի յաջող է։

Պերլին 25 սեպտ.

Գործաւորները վարձուց յաւելում պահանջելով աշխատութիւնը դադրեցուցին։ Այս չարժման վերջինները հատարականք են կրուի։

Մունիխ 25 սեպտ.

Գան հաղար հին կաթոլիկներ (հակոնոմիստականք) երեսփոխանական ժողովոյ սղզեալ ուղերձ մ'ըստորագրեցին ձիրքերթ ուխտին լուծելը խնդրելով։

Գաղրիզ 25 սեպտ.

Թուլքիայէն Բուլանիոյ նահանգիսները դնոցած ճանապարհորդներն ու ապրանքները 10 օր քաւանթինայի ենթարկուեցան։

Պղէքսանդրիա 25 սեպտ.

Կ. Գոլոն Պղէքսանդրիա հասնելը տասն օր քաւանթինայի ենթարկուեցան։

Շոգենաւներուն հոմար ճամբորդութեան օրերն ալ 'ի հոյլիս պիտի առնուին՝ երբոր բմիչկ մը դանուի մէջը եւ հիւանդ չպատահի։

Լիվերբուլ 22 սեպտ.

Բամպակ Մ. Դ. 0. 9/8—մ.
Ծախուած 8000 հակ.
Մթերք 467000 հակ.

Լոնդրա 22 սեպտ.

Ապրիլ 18
Մօնէր 43
Շաքար Հոլանդա 33/2
Մեսաքս Զամբէ 3 տես. 28.6

Նիւ—Եորք 21 սեպտ.

Բէմբրոլ 23½.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Դայտերսկան հրամանաւ՝

Բարձր. Մէհմէտ Բիւշատ փաշան Ալբանիոյ բարձրագոյն ատենին նախագահ անուանեցաւ։

Այսոքնի կատակալ վսեմ Յատրվաշան Եբուսնոյ պաշտօնեայ անուանեցաւ։

Պեսուլիան խորհրդոյ անդամ Սուբհի պէյը Սիլիոյ կուսակալ անուանեցաւ։ Վէգիրութեան տուիճանաւ է։

Ահմէտ Վէֆիզ էֆէնտին մաքսատանց վերատեսուչ անուանեցաւ։

Սրատքին դրծոյ պաշտօնեի խորհրդական վսեմ Ապրիֆի պէյը Թրնպանօթարանի վերատեսչութեան խորհրդական (թօրհանէ միւմէյզիլ) անուանեցաւ։ Գայրի ատուիճանաւ։

Վսեմ Ահմէտ պէյ էֆէնտին հեռագրաց եւ թղթատարութեանց վերատեսուչ անուանեցաւ։

Աւեւտրական դրծոյ պաշտօնեի խորհրդական վսեմ Ալէքսանդր Գարոմիտորի էֆէնտին տրատքին դրծոյ պաշտօնեի խորհրդական անուանեցաւ։

Հատարակային շինութեանց պաշտօնեի խորհրդական վսեմ Գ. Օտեան էֆէնտին առեւտրական դրծոյ պաշտօնեի խորհրդական անուանեցաւ։

Սմիէֆնանքի պէյեան վսեմ Ալէքսօ պէյը հատարակային շինութեանց պաշտօնեի խորհրդական անուանեցաւ։

Եբուսնոյ պաշտօնատան ընդհանուր հասարակ համարակալ վսեմ Զեւֆիք էֆէնտին եբուսնոյ պաշտօնեի խորհրդական եւ Ցիմնոյ մուհասէպէի նախագահ անուանեցաւ։

Արդարութեան բարձրագոյն ատենին Հէվալէ ճէմիկէթի ըստուած մասնաժողովին անդամ վսեմ. Սրդումեան Սահեան էֆէնտին տրատքին դրծոյ պաշտօնատան փեւթիպ էֆէնտի անուանեցաւ խորհրդական։

Պեսուական խորհրդոյ անդամոյ մէջ եղած վերջին փոփոխութիւններն եւ տեւ յիշեալ մեծ խորհուրդը կազմող անդամներն են.

Վսեմ. Նուրի փաշա.
» Լոսէմ փաշա.
» Մահմուտ փաշա.
» Ճէվատէթ փաշա.
» Բիանի փաշա.
» Շերիֆ Ալի փաշա.
» Մուսթաֆա փաշա.
» Ահմէտ փաշա.
» Խամիլ փաշա.
» Համոի փաշա.
» Նէհրիպ էֆէնտի.
» Բիզոտ էֆէնտի.
» Պէհիմ պէյ.
» Բէուզ պէյ.
» Ցէրիգ Էսհէմ փաշա.
» Ցեբրիգ Համի Մէհմէտ փաշա.
» Պաստուլլահ պէյ.
» Մաքրիսի պողոս պէյ.
» Սալիհ պէյ.
» Վահան էֆէնտի.
» Լամն էֆէնտի.
» Լոզանիի պէյ.
» Ալի էֆէնտի.
» Խալրամիմ պէյ.
» Տավիթեան էֆէնտի.
» Շերիֆ պէյ.
» Եուվանչօ էֆէնտի.
» Ցոզիլ պէյ.
» Լանթա Իքնատէս էֆէնտի.
» Տատեան Արմին էֆէնտի.
» Սարքիզ Յոհաննէս էֆէնտի.
» Ալի Շէֆիգ պէյ.
» Իզէտտին պէյ.
» Անդրէէան Յարգիս էֆէնտի։

Լա Թուրքիի մէջ կը կարդանք թէ Ծոմայեն դրծոյ պաշտօնատան թարգմանի էմմանան Զենոբ էֆէնտին Մեծ-Եղարքանին քարտուղար-թարգմանն անուանեցաւ։

Կ. Գոլոյ նորընտիր քաղաքապետ Ալի Բիզա պէյն ուրբաթ որը վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւ ունեցաւ։

Ն. Կ. վեհափառութիւնը մէկ ժամն աւելի իսօսակցեցաւ Ալի Բիզա պէյին հետ մայրաքաղաքիս պիտոյից վրայ եւ մասնաւորապէս պատուիրեց անոր, որ փողոցները լայնցնելու եւ մայրաքաղաքը մաքրելու եւ գեղեցկացնելու գործը յաջող տանի։

Լեսիկոնաբերեան նորընտիր վերատեսուչ Սամի փաշային հրաման եղաւ որ իր պաշտօնատան գործակալներուն եւ պաշտօնատարաց, ինչպէս նաեւ մայրաքաղաքիս բանտերուն մէջ գտնուած բանտարկելոց ցուցակը կայսերական պալատը զրկէ։

Բարձր. Մեծ Եպարքոսն իրեն ներկայացեալ ազերբայրոց համար հետեւեալ անօրէնութիւնն ըրաւ, որ ազերբայրաց գործը չուտով սանձելու մեծ դիւրութիւն կընծայէ։

Պղերայրները Ն. Բարձրութեան Մէջլիսի բարին կը տրուին որ՝ յատուկ գիւանի մը կը յանձնէ՝ խմաստ քաղելով համառօտելու։ Այն քաղուածներն իրենց Մեծ Եպարքոսին կը ներկայացուին որ կը կարդայ եւ հետեւեալ օրն ազերբայրներն իր խրատներուն պատասխանը կընդունի։

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀՐԱՅԼԻ ԱՌ. ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓԽԱՆԻ

Մեծապատիւ Երեսփոխան էֆէնտիք։

Ազգային ընդհանուր ժողովին խնդրոյ տեսակ ոչինչ ունենալ յաւելիկոյ ուրբաթ որ 17 սեպտ. 'ի Սուրբ Լուսաւորիչ եկեղեցին Զաքարիայ Ատեանը պիտի բացուի ժամը 6ին եւ դադրի 10ին։

Գալատ անձին կը համարիմ յիշեցնել յատկապէս Եր.ուսաղէման էֆէնտիներուն թէ՝ առանց հիւանդութեան կամ ճանապարհորդութեան պատճառի երբեք նիստերէ շարունակ լուսակոյ եղողը հրատարակչ. պիտի համարվի Ընդհ. ժողովոյ որոշմանց։

Ուստի կը հրաւիրեմ զՁեզ զայ ապրիլապէս կատարել. Ձեր այս Երեսփոխանական պարտաւորութիւնը։

11 Մայիս 1871
Ի Պատրիարքարանի Հայոց
Է. Պոլիս

Մնամ ազօթարար
ՊԱՏՐԻԱՐՔ
ՆԱՍՏԱՆԴԵՆՈՒՊՕԼՍՈՅ
Մ. Վ. ԽՐԻՄԵԱՆ
ՍԲ.ՀԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԳԱԼԱՏԱՑ ՎԱՆԵՑ

ԿԱՐԴ ԽՆԴՐՈՅ

1. Վաւերացումն Նորընտիր հրեսփոխանաց.
2. Սահմանական կանոնագրութիւն.
3. Հանրաքուէութիւն Ազգային վարչութեան.
4. Հրամարումն Ազգ. վարչութեան քաղաքական ժողովոյ.
5. Կեղրոնացումն եւ ապակեդրոնացումն.
6. Վիճաբանութիւն Յահմ. — Գըլուխ Ա.
7. Բացակայ հրեսփոխանաց գրաւոր գիտցութիւններն ընդունելի պիտի ըլլան թէ ոչ։

Ա. Թաղ. խորհուրդ մը իրրեւ ազգային իշխանութեան ճիւղ եւ իրրեւ պաշտօնական մարմին՝ կրնա՞ր մէկ երկու անհատի խօսքով Ի դատ կոչուիլ առանց նոխաղէս քննուելու թէ անոր պէտք եղած մասնաւոր կանոնագիր մը կամ բնաւոր մը զայն ոնոիկատէս գտնի ենթարկելու չարի կարեւորութիւն ունէ՞ր։ Այս քննութիւնն ե՞ր ա՞ծ է. կարծենք ոչ։

Բ. Իր պարտաւորը սահմանադրութեան պահանջման համեմատ կատարող պաշտօնական մարմին մը սակ անհատներու պէս կրնա՞յ Ի դատ կոչուիլ առանց կանխաւ իրեն հարցուելու իրեն դէմ եղած գանգատը կամ ամբաստանութիւնը եւ առանց դրով բացատրութիւն ուղուելու, ինչպէս որ ամէն քաղաքակրթեալ ազգաց մէջ սովորութիւն է։ Կարծենք թէ մեր մէջ ուրիշ պէտք է յարգուիլ այս սովորութիւնը, քանի որ ազգային ժողովոյ եւ խորհրդոյ անդամներն ազգին համար ձրի աշխատող, իրենց հանդուրժութիւնը ժամանակը եւ շատ անգամ անձնական շահը զոհող անձինք են ընդհանրապէս։

Ընդ իսկ վարչութեան պատիւը կը պահանջէ որ ազգին ձրի աշխատողները մանաւորներու կրից խոցելի չընելու. փոյթ ունենայ. որպէս թէ՝ ոչ՝ առաւուն կանուխ եղողը կրնայ զոնանք Ի դատ կոչել, քաշել քաշքշել եւ եռքն ալ փրայնին ինդալ։ Այն մամանակ ո՛ր կը մնայ Թաղ. խորհրդոյ պատիւը, որ ամբողջ թաղի մը ժողովրդեան պատիւն ըլլալէ զատ՝ նոյն իսկ վարչութեան ալ պատիւն է, զի վարչական մարմնոյն մասն է Թաղ. խորհուրդը։

Այս կէտերն եթէ սկիզբէն ուշադրութեան առնուէին, կը կարծենք թէ ինդիրն այն անհաճոյ հետեւանաց չէր հասնիր, եւ Թաղին ժողովրդեն ոչ վիրաւորուելով վիրաւորիր։

Դահ ենք տեսնելով որ Սէլամիէի Թաղին ժողովրդեն իր վատահութեան քուէով ընտրած անձանց պատուոյն նախանձախնդիր է եւ առած քուէին յարգը կը ճանչէ։ Բայց Քաղաքական ժողովն ալ բնդհանուր ազգին իշխանութեան ներկայացուցիչ եւ աւանդապահը լինելուն համար, անոր ալ պատիւը պարտաւոր ենք յարգել, եւ եթէ սխալ մը պատահած կայ, խոստացութեամբ եւ օրինաւոր միջոցներով դարմանելու հոգ տանիլ։

---

5 Մայիս 1871 Ամսագրոյ
. . . Խմբագիր։

Եթէ Ազգն իր ներկայ թշուառութեանց առոյգ ապրիւն ընդունել ուզէ, պէտք է իր քննութիւնը զինքը կառավարող գլխաւորներէն սկսելով վանքերուն անբարեկարգ վիճակին անցնիլ՝ ուր նոքա կ'պատրաստուին։ Բայց զմբազարար վանքերէ առնլի մառացութեան ու անտարբերութեան սրուած բան չկայ, եւ ազգը փոխանակ չտրնաց պատճառը խափանելու՝ Ի դուր իր պաշտօնէից ապիկարութիւնը կ'պարտաւ է եւ անոնց համար դիգլ ու տաքնալ կգայ։ Այս զէրլը պիտի չանենար՝ եթէ առ կարեւոր ճշմարտութիւնն ըմբռնած ըլլար՝ թէ ազգային բարեկարգութիւնը միշտ վանքերէ սկսիլ պէտք է, դիտնալով որ պաշտօնէից պատրաստութեան համար առանցքն է։ Բայց երբոր ինդրոյն խորը մտնենք, պարզագանները քննենք, քանի մը նկատելիք կէտեր կնշենն մեր առջեւ, որոնցմէ կը տեսնուի թէ դարչութիւնն այս դէպքին մէջ գահոյքի ժաքար վարուած է։ Վասն զի նախ դէպքը կամ ամբաստանութիւնը եւ առանց դրով բացատրութիւն ուղուելը, ինչպէս որ ամէն քաղաքակրթեալ ազգաց մէջ սովորութիւն է։ Կարծենք թէ մեր մէջ աւելի պէտք է յարգուիլ այս սովորութիւնը, քանի որ ազգային ժողովոյ եւ խորհրդոյ անդամներն ազգին համար ձրի աշխատող, իրենց հանդուրժութիւնը ժամանակը եւ շատ անգամ անձնական շահը զոհող անձինք են ընդհանրապէս։

Ընդ իսկ վարչութեան պատիւը կը պահանջէ որ ազգին ձրի աշխատողները մանաւորներու կրից խոցելիկ չընելու. փոյթ ունենայ. որպէս թէ՝ ոչ՝ առաւուն կանուխ եղողը կրնայ զոնանք Ի դատ կոչել, քաշել քաշքշել եւ եռքն ալ փրայնին ինդալ։ Այն մամանակ ո՛ր կը մնայ Թաղ. խորհրդոյ պատիւը, որ ամբողջ թաղի մը ժողովրդեան պատիւն ըլլալէ զատ՝ նոյն իսկ վարչութեան ալ պատիւն է, զի վարչական մարմնոյն մասն է Թաղ. խորհուրդը։

Այս կէտերն եթէ սկիզբէն ուշադրութեան առնուէին, կը կարծենք թէ ինդիրն այն անհաճոյ հետեւանաց չէր հասնիր, եւ Թաղին ժողովրդեն ոչ վիրաւորուելով վիրաւորիր։

Դահ ենք տեսնելով որ Սէլամիէի Թաղին ժողովրդեն իր վատահութեան քուէով ընտրած անձանց պատուոյն նախանձախնդիր է եւ առած քուէին յարգը կը ճանչէ։ Բայց Քաղաքական ժողովն ալ բնդհանուր ազգին իշխանութեան ներկայացուցիչ եւ աւանդապահը լինելուն համար, անոր ալ պատիւը պարտաւոր ենք յարգել, եւ եթէ սխալ մը պատահած կայ, խոստացութեամբ եւ օրինաւոր միջոցներով դարմանելու հոգ տանիլ։

---

5 Մայիս 1871 Ամսագրոյ
. . . Խմբագիր։

Եթէ Ազգն իր ներկայ թշուառութեանց առոյգ ապրիւն ընդունել ուզէ, պէտք է իր քննութիւնը զինքը կառավարող գլխաւորներէն սկսելով վանքերուն անբարեկարգ վիճակին անցնիլ՝ ուր նոքա կ'պատրաստուին։ Բայց զմբազարար վանքերէ առնլի մառացութեան ու անտարբերութեան սրուած բան չկայ, եւ ազգը փոխանակ չտրնաց պատճառը խափանելու՝ Ի դուր իր պաշտօնէից ապիկարութիւնը կ'պարտաւ է եւ անոնց համար դիգլ ու տաքնալ կգայ։ Այս զէրլը պիտի չանենար՝ եթէ առ կարեւոր ճշմարտութիւնն ըմբռնած ըլլար՝ թէ ազգային բարեկարգութիւնը միշտ վանքերէ սկսիլ պէտք է, դիտնալով որ պաշտօնէից պատրաստութեան համար առանցքն է։

Բայց երբոր ինդրոյն խորը մտնենք, գանգատները քննենք, քանի մը նկատելիք կէտեր կնշենն մեր առջեւ, որոնցմէ կը տեսնուի թէ դարչութիւնն այս դէպքին մէջ գահոյքի ժաքար վարուած է։ Վասն զի նախ դէպքը կամ ամբաստանութիւնը եւ առանց դրով բացատրութիւն ուղուելը, ինչպէս որ ամէն քաղաքակրթեալ ազգաց մէջ սովորութիւն է։ Կարծենք թէ մեր մէջ աւելի պէտք է յարգուիլ այս սովորութիւնը, քանի որ ազգային ժողովոյ եւ խորհրդոյ անդամներն ազգին համար ձրի աշխատող, իրենց հանդուրժութիւնը ժամանակը եւ շատ անգամ անձնական շահը զոհող անձինք են ընդհանրապէս։

Ընդ իսկ վարչութեան պատիւը կը պահանջէ որ ազգին ձրի աշխատողները մանաւորներու կրից խոցելիկ չընելու. փոյթ ունենայ. որպէս թէ՝ ոչ՝ առաւուն կանուխ եղողը կրնայ զոնանք Ի դատ կոչել, քաշել քաշքշել եւ եռքն ալ փրայնին ինդալ։ Այն մամանակ ո՛ր կը մնայ Թաղ. խորհրդոյ պատիւը, որ ամբողջ թաղի մը ժողովրդեան պատիւն ըլլալէ զատ՝ նոյն իսկ վարչութեան ալ պատիւն է, զի վարչական մարմնոյն մասն է Թաղ. խորհուրդը։

Այս կէտերն եթէ սկիզբէն ուշադրութեան առնուէին, կը կարծենք թէ ինդիրն այն անհաճոյ հետեւանաց չէր հասնիր, եւ Թաղին ժողովրդեն ոչ վիրաւորուելով վիրաւորիր։

Դահ ենք տեսնելով որ Սէլամիէի Թաղին ժողովրդեն իր վատահութեան քուէով ընտրած անձանց պատուոյն նախանձախնդիր է եւ առած քուէին յարգը կը ճանչէ։ Բայց Քաղաքական ժողովն ալ բնդհանուր ազգին իշխանութեան ներկայացուցիչ եւ աւանդապահը լինելուն համար, անոր ալ պատիւը պարտաւոր ենք յարգել, եւ եթէ սխալ մը պատահած կայ, խոստացութեամբ եւ օրինաւոր միջոցներով դարմանելու հոգ տանիլ։

ՍԷԼԱՄԻԷԻ ԹԱՂ. ԽՈՐՀՐԴԻՆ ԼՈՒԾՈՒՄԸ.

Ազգային վարչութեան պաշտաւորեալն եւ անօրէնութեանց յարդուիլն ուզողներուն առաջինները մէկը լինելնիս արդէն չատ փորձերով ցուցած ենք. ազգային վարչութիւնը յարգելի անոր պաշտանց եւ անօրէնութեանց հնազանդիլ ամէն ազգային անհատի պարտքն է, բարոյական եւ մանաւանդ ազգասիրական պարտք մը. զի վարչութիւնն ազգինն է, հետեւաբար անոր իշխանութիւնը յարգել՝ նոյն իսկ ազգը յարգել է։ Բայց վարչութիւնն ալ մեծ զգարք մ'ունի, նաեւ իրական պարտք մը, այն է ազգին իշխանութիւնն օրինաւորապէս գործածել որպէս զի մեզ յարգուի։

Սէլամիէի Թաղ. խորհրդին լուծումն իրաւազրկական ինդիր մը յարուցած է, այսինքն թէ՝ վարչութիւնը ահմանագրուելու իրաւացի պատճառ մ'ունէ՞ր յիշեալ Թաղ. խորհուրդը լուծելու, իր հրաւէրին չանսալուն համար։

Իշխանութեան սկզբանց համեմատ՝ ստորագաս պաշտօնեայ մը իր վերագասին հնազանդելու պարտական է. առանց այս պայմանին իշխանութիւն մը իշխանութիւն չէ, այլ ոնիշխանութեան քաոս մը։

Վարչութիւնը Սէլամիէի Թաղ. խորհրդին հրաւէր կը գրէ որ Պատրիարքարանի Ցիգական գործոց մասնաժողովին առջեւ՝ Ի դատ ներկայանայ քանի մ'անձանց հետ՝ որք իրեն դէմ բողոքած են նոքա։ Թաղ. խորհուրդը չէ ուզած ներկայանալ, եւ պատճառները յայտնած է հիներկայանալու։ Բայց պատճառները նկատողութեան չեն առնուած, եւ հրաւէրը երկրորդ անգամ կրկնուելէ ետեւ լուծման վճիռ տրուած է։

Այս է խնդրոյն պարզ կերպարանքը, որոյ նայելով՝ ստորագաս պաշտօնատարութիւն մը վերադաս պաշտօնատարութեան անսատակար դրից մէջ գտնուած եւ իր պաշտօնէն ձրդուած է։

Բայց երբոր ինդրոյն խորը մտնենք, գանգատները քննենք, քանի մը նկատելիք կէտեր կնշենն մեր առջեւ, որոնցմէ կը տեսնուի թէ դարչութիւնն այս դէպքին մէջ գահոյքի ժաքար վարուած է։ Վասն զի նախ դէպքը կամ ամբաստանութիւնը եւ առանց դրով բացատրութիւն ուղուելը, ինչպէս որ ամէն քաղաքակրթեալ ազգաց մէջ սովորութիւն է։ Կարծենք թէ մեր մէջ աւելի պէտք է յարգուիլ այս սովորութիւնը, քանի որ ազգային ժողովոյ եւ խորհրդոյ անդամներն ազգին համար ձրի աշխատող, իրենց հանդուրժութիւնը ժամանակը եւ շատ անգամ անձնական շահը զոհող անձինք են ընդհանրապէս։

Ընդ իսկ վարչութեան պատիւը կը պահանջէ որ ազգին ձրի աշխատողները մանաւորներու կրից խոցելիկ չընելու. փոյթ ունենայ. որպէս թէ՝ ոչ՝ առաւուն կանուխ եղողը կրնայ զոնանք Ի դատ կոչել, քաշել քաշքշել եւ եռքն ալ փրայնին ինդալ։ Այն մամանակ ո՛ր կը մնայ Թաղ. խորհրդոյ պատիւը, որ ամբողջ թաղի մը ժողովրդեան պատիւն ըլլալէ զատ՝ նոյն իսկ վարչութեան ալ պատիւն է, զի վարչական մարմնոյն մասն է Թաղ. խորհուրդը։

Այս կէտերն եթէ սկիզբէն ուշադրութեան առնուէին, կը կարծենք թէ ինդիրն այն անհաճոյ հետեւանաց չէր հասնիր, եւ Թաղին ժողովրդեն ոչ վիրաւորուելով վիրաւորիր։

Դահ ենք տեսնելով որ Սէլամիէի Թաղին ժողովրդեն իր վատահութեան քուէով ընտրած անձանց պատուոյն նախանձախնդիր է եւ առած քուէին յարգը կը ճանչէ։ Բայց Քաղաքական ժողովն ալ բնդհանուր ազգին իշխանութեան ներկայացուցիչ եւ աւանդապահը լինելուն համար, անոր ալ պատիւը պարտաւոր ենք յարգել, եւ եթէ սխալ մը պատահած կայ, խոստացութեամբ եւ օրինաւոր միջոցներով դարմանելու հոգ տանիլ։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

Ամերիկայի Նորընտիր հրեսփոխանաց.
Սահմանական կանոնագրութիւն.
Հանրաքուէութիւն Ազգային վարչութեան.
Հրամարումն Ազգ. վարչութեան քաղաքական ժողովոյ.
Կեղրոնացումն եւ ապակեդրոնացումն.
Վիճաբանութիւն Յահմ. — Գլուխ Ա.
Բացակայ հրեսփոխանաց գրաւոր գիտցութիւններն ընդունելի պիտի ըլլան թէ ոչ։

Ա. Թաղ. խորհուրդ մը իրրեւ ազգային իշխանութեան ճիւղ եւ իրրեւ պաշտօնական մարմին՝ կրնա՞ր մէկ երկու անհատի խօսքով Ի դատ կոչուիլ առանց նոխաղէս քննուելու թէ անոր պէտք եղած մասնաւոր կանոնագիր մը կամ բնաւոր մը զայն ոնոիկատէս գտնի ենթարկելու չարի կարեւորութիւն ունէ՞ր։ Այս քննութիւնն ե՞ր ա՞ծ է. կարծենք ոչ։

Բ. Իր պարտաւորը սահմանադրութեան պահանջման համեմատ կատարող պաշտօնական մարմին մը սակ անհատներու պէս կրնա՞յ Ի դատ կոչուիլ առանց կանխաւ իրեն հարցուելու իրեն դէմ եղած գանգատը կամ ամբաստանութիւնը եւ առանց դրով բացատրութիւն ուղուելը, ինչպէս որ ամէն քաղաքակրթեալ ազգաց մէջ սովորութիւն է։ Կարծենք թէ մեր մէջ աւելի պէտք է յարգուիլ այս սովորութիւնը, քանի որ ազգային ժողովոյ եւ խորհրդոյ անդամներն ազգին համար ձրի աշխատող, իրենց հանդուրժութիւնը ժամանակը եւ շատ անգամ անձնական շահը զոհող անձինք են ընդհանրապէս։

Ընդ իսկ վարչութեան պատիւը կը պահանջէ որ ազգին ձրի աշխատողները մանաւորներու կրից խոցելիկ չընելու. փոյթ ունենայ. որպէս թէ՝ ոչ՝ առաւուն կանուխ եղողը կրնայ զոնանք Ի դատ կոչել, քաշել քաշքշել եւ եռքն ալ փրայնին ինդալ։ Այն մամանակ ո՛ր կը մնայ Թաղ. խորհրդոյ պատիւը, որ ամբողջ թաղի մը ժողովրդեան պատիւն ըլլալէ զատ՝ նոյն իսկ վարչութեան ալ պատիւն է, զի վարչական մարմնոյն մասն է Թաղ. խորհուրդը։

Այս կէտերն եթէ սկիզբէն ուշադրութեան առնուէին, կը կարծենք թէ ինդիրն այն անհաճոյ հետեւանաց չէր հասնիր, եւ Թաղին ժողովրդեն ոչ վիրաւորուելով վիրաւորիր։

Դահ ենք տեսնելով որ Սէլամիէի Թաղին ժողովրդեն իր վատահութեան քուէով ընտրած անձանց պատուոյն նախանձախնդիր է եւ առած քուէին յարգը կը ճանչէ։ Բայց Քաղաքական ժողովն ալ բնդհանուր ազգին իշխանութեան ներկայացուցիչ եւ աւանդապահը լինելուն համար, անոր ալ պատիւը պարտաւոր ենք յարգել, եւ եթէ սխալ մը պատահած կայ, խոստացութեամբ եւ օրինաւոր միջոցներով դարմանելու հոգ տանիլ։

---

5 Մայիս 1871 Ամսագրոյ
. . . Խմբագիր։

Եթէ Ազգն իր ներկայ թշուառութեանց առոյգ ապրիւն ընդունել ուզէ, պէտք է իր քննութիւնը զինքը կառավարող գլխաւորներէն սկսելով վանքերուն անբարեկարգ վիճակին անցնիլ՝ ուր նոքա կ'պատրաստուին։ Բայց զմբազարար վանքերէ առնլի մառացութեան ու անտարբերութեան սրուած բան չկայ, եւ ազգը փոխանակ չտրնաց պատճառը խափանելու՝ Ի դուր իր պաշտօնէից ապիկարութիւնը կ'պարտաւ է եւ անոնց համար դիգլ ու տաքնալ կգայ։ Այս զէրլը պիտի չանենար՝ եթէ առ կարեւոր ճշմարտութիւնն ըմբռնած ըլլար՝ թէ ազգային բարեկարգութիւնը միշտ վանքերէ սկսիլ պէտք է, դիտնալով որ պաշտօնէից պատրաստութեան համար առանցքն է։

Բայց երբոր ինդրոյն խորը մտնենք, գանգատները քննենք, քանի մը նկատելիք կէտեր կնշենն մեր առջեւ, որոնցմէ կը տեսնուի թէ դարչութիւնն այս դէպքին մէջ գահոյքի ժաքար վարուած է։ Վասն զի նախ դէպքը կամ ամբաստանութիւնը եւ առանց դրով բացատրութիւն ուղուելը, ինչպէս որ ամէն քաղաքակրթեալ ազգաց մէջ սովորութիւն է։ Կարծենք թէ մեր մէջ աւելի պէտք է յարգուիլ այս սովորութիւնը, քանի որ ազգային ժողովոյ եւ խորհրդոյ անդամներն ազգին համար ձրի աշխատող, իրենց հանդուրժութիւնը ժամանակը եւ շատ անգամ անձնական շահը զոհող անձինք են ընդհանրապէս։

Ընդ իսկ վարչութեան պատիւը կը պահանջէ որ ազգին ձրի աշխատողները մանաւորներու կրից խոցելիկ չընելու. փոյթ ունենայ. որպէս թէ՝ ոչ՝ առաւուն կանուխ եղողը կրնայ զոնանք Ի դատ կոչել, քաշել քաշքշել եւ եռքն ալ փրայնին ինդալ։ Այն մամանակ ո՛ր կը մնայ Թաղ. խորհրդոյ պատիւը, որ ամբողջ թաղի մը ժողովրդեան պատիւն ըլլալէ զատ՝ նոյն իսկ վարչութեան ալ պատիւն է, զի վարչական մարմնոյն մասն է Թաղ. խորհուրդը։

Այս կէտերն եթէ սկիզբէն ուշադրութեան առնուէին, կը կարծենք թէ ինդիրն այն անհաճոյ հետեւանաց չէր հասնիր, եւ Թաղին ժողովրդեն ոչ վիրաւորուելով վիրաւորիր։

Դահ ենք տեսնելով որ Սէլամիէի Թաղին ժողովրդեն իր վատահութեան քուէով ընտրած անձանց պատուոյն նախանձախնդիր է եւ առած քուէին յարգը կը ճանչէ։ Բայց Քաղաքական ժողովն ալ բնդհանուր ազգին իշխանութեան ներկայացուցիչ եւ աւանդապահը լինելուն համար, անոր ալ պատիւը պարտաւոր ենք յարգել, եւ եթէ սխալ մը պատահած կայ, խոստացութեամբ եւ օրինաւոր միջոցներով դարմանելու հոգ տանիլ։

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ԳՐԱԿԱՆ ՎԱՆՔԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ

Ազգային վարչութեան պաշտաւորեալներն եւ անօրէնութեանց յարդուիլն ուզողներուն առաջինները մէկը լինելնիս արդէն չատ փորձերով ցուցած ենք. ազգային վարչութիւնը յարգելի անոր պաշտանց եւ անօրէնութեանց հնազանդիլ ամէն ազգային անհատի պարտքն է, բարոյական եւ մանաւանդ ազգասիրական պարտք մը. զի վարչութիւնն ազգինն է, հետեւաբար անոր իշխանութիւնը յարգել՝ նոյն իսկ ազգը յարգել է։ Բայց վարչութիւնն ալ մեծ զգարք մ'ունի, նաեւ իրական պարտք մը, այն է ազգին իշխանութիւնն օրինաւորապէս գործածել որպէս զի մեզ յարգուի։

Սէլամիէի Թաղ. խորհրդին լուծումն իրաւազրկական ինդիր մը յարուցած է, այսինքն թէ՝ վարչութիւնը ահմանագրուելու իրաւացի պատճառ մ'ունէ՞ր յիշեալ Թաղ. խորհուրդը լուծելու, իր հրաւէրին չանսալուն համար։

Իշխանութեան սկզբանց համեմատ՝ ստորագաս պաշտօնեայ մը իր վերագասին հնազանդելու պարտական է. առանց այս պայմանին իշխանութիւն մը իշխանութիւն չէ, այլ ոնիշխանութեան քաոս մը։

Վարչութիւնը Սէլամիէի Թաղ. խորհրդին հրաւէր կը գրէ որ Պատրիարքարանի Ցիգական գործոց մասնաժողովին առջեւ՝ Ի դատ ներկայանայ քանի մ'անձանց հետ՝ որք իրեն դէմ բողոքած են նոքա։ Թաղ. խորհուրդը չէ ուզած ներկայանալ, եւ պատճառները յայտնած է հիներկայանալու։ Բայց պատճառները նկատողութեան չեն առնուած, եւ հրաւէրը երկրորդ անգամ կրկնուելէ ետեւ լուծման վճիռ տրուած է։

Այս է խնդրոյն պարզ կերպարանքը, որոյ նայելով՝ ստորագաս պաշտօնատարութիւն մը վերադաս պաշտօնատարութեան անսատակար դրից մէջ գտնուած եւ իր պաշտօնէն ձրդուած